

איש חי
רב פעלים
רודף צדקה וחסד
ר' **משה שניצר**
ז"ל
ב"ר מנחם מנדל ז"ל
תנצב"ה

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

בית המדרש דחסידי סוכטשוב בני-ברק

כולל דחסידי סוכטשוב

כולל "סנה משה"
ע"ש הרה"ח ר' משה יצחק זיסר ז"ל

בית מדרש
למגידי שיעור "דף היומי"

ח'תם סוכר 3 ת.ד. 471 ב"ב טל. 03-5775333

האשה
החשובה ורודפת
צדקה וחסד
מרת
ורדה שניצר
ע"ה
ב"ר מאיר ז"ל
תנצב"ה

י"ו ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א וע"י קרן ברכה ומוטי זיסר

גליון מס' 830

מסכת כתובות ע"ו - פ"ב ♦ אבות ה', י"ז - ה', כ"א

בס"ד, ל' ניסן תשע"ה

השבוע בגליון

- ♦ ההלכה שפסק 'הבחור הזעזע' תשלום לאחר פסח
- ♦ חלוקת ספר שולחן ערוך ללימוד חודשי
- ♦ מתי פורעים שטר חוב שנקבע "לאחר כמה שנים"?
- ♦ בן המבקש בחיי אביו להסתלק מירושתו העתידית

- ♦ הרופא שביקש לשבת על מקומו בבית הכנסת
- ♦ מחיצה וגדר סביב המקום בבית הכנסת
- ♦ המשכיר סירב להכניס שוכרת בשלחה מדבקת
- ♦ כשהרמ"א גלה מפני המגיפה
- ♦ איך הפסיד בעל את חשבון הבנק של אשתו המנוחה

דבר העורך

ביטוח חיים

משרדו עוצב על ידי אדריכל מן המעלה הראשונה, בהתייעצות עם פסיכולוג מפורסם לא פחות. **האדריכל** הונחה לעצב משרד מרשים המשדר סמכותיות, כושר הנהגה, נסיון-חיים ואמונה בדרך. הפסיכולוג התבקש לסייע ליצור אווירה מסתורית משנה. "אני רוצה שבחלל המשרד תרחף ההרגשה שהכל יכול לקרות", חתם בעל המשרד את דבריו. והוא הצליח בעקבותיהם.

האדריכל תכנן לרפד את חדר ההמתנה בשטיח עמוק, כהה, משל אומר: הגעת למקום בעל אישיות משלו. הפסיכולוג יעץ לחצות את השטיח ברצועות שיש קרה, כדי שהפוסע מעדנות על השטיח יתקל לפתע במשטח הקהה. יהיה זה הדבר הראשון שסייע לו להבין שהכל יכול לקרות ומאום אינו צפוי.

מחדר ההמתנה ניבט גרם מדרגות בנוי בסגנון עתיק יורד לקומה התחתונה. היה זה הפתח היחיד שניתן היה להבחין בו ולפיכך הכל סברו כי הוא מוביל אל המשרד, חדר הממוקם משום מה במעבה האדמה. אך כשהיה הלוקח מובל אחר-כבוד אל המשרד, הופתע לגלות כי לצד המדרגות קיים פתח רחב, מואר, המוביל אל משרד מפואר שכדי להגיע אליו יש לעלות במדרגות.

כבוד מחד גיסא ואי יציבות מאידך גיסא, זה מה שרצית, וזה מה שקיבלת. אמרו לו האדריכל והפסיכולוג בישיבת הסיכום. הוא גיחך, ספר את שטרותיהם לידיהם, הודה להם ותוך כדי כך כבר ניסה לשכנעם לרכוש פוליסה. הפעם היה תורם לגחך נוכח חריצותו הבלתי נלאית.

קירות חדר ההמתנה וקירות משרדו קושטו בחן ובטוב טעם בתמונות שונות. על שולחנו המהודר ניצבה תיבת זכוכית ובתוכה אריח. כל מי ששקע בכורסה מולו לא היה מסוגל להתאפק ושאל לפשרה. הוא היה משיב באגביות, תוך כדי עלעול בדפים ופתיחת מגירות: "זו האבן היחידה ששרדה בשלמות מבניין שקרס ברעידת האדמה בתורכי."

◀◀

דף עז/ב אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו
"אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו"

"אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו". משפט זה מוכר ללומדים ממסכתות אחדות בש"ס, ביניהן גמרתנו המספרת כי כשהגיעה עתו של רבי חנינא בר פפא הוא ביקש ממלאך המוות שבא ליטול את נשמתו, להמתין שלושים יום כדי שיחזור על תלמודו ויתקיים בו "אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו". פירושים אחדים נאמרו במעלה זו.

הר"י אבן שועיב (פרשת צו, ולשבת הגדול, ד"ה ואמר עוד) כותב שני פירושים. האחד, כי הכוונה שאשרי של הזוכה לבוא לעולם הבא לאחר שקיים את תלמודו. השני, שאשרי של הזוכה לבוא לעולם הבא ותלמודו שגור בפיו. מגמרתנו הוא מוכיח כפירוש השני, שהרי רבי חנינא בר פפא ביקש ממלאך המוות ארכה של שלושים יום כדי לחזור על תלמודו, הרי לנו כי רצה לשנן את תלמודו כדי שכשיבוא לעולם האמת יהיה חקוק בלבו. עם זאת, כותב הר"י אבן שועיב, גם לפי ההסבר הראשון ניתן להבין את דברי רבי חנינא בר פפא, שלפני מותו רצה לחזור על כל תלמודו כדי לראות שאכן קיים את התורה כדת וכדין. מעניין לציין, כי המהרש"א (בבא בתרא י"ב חידושי אגדות, ד"ה שהיו) כותב על מעלת "אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו", כי עיקר הלימוד שנעשה בו רושם הוא הלימוד הבא מכתובת היד, ולכן נקראו החכמים סופרים. כלומר, על הלומד לסכם לעצמו את לימודו בכתובה.

בספר שבט מוסר (פרק כ"ב) כותב, כי "אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו" מתייחס לכתובת חידושי תורה שזכה אדם לחדש: "ומה טוב ומה נעים כל חידוש שיחדש אדם בתורה אפילו חידוש קטן, להעלותו כרגע על הספר בדיו למען יעמוד ימים רבים שלא ישכחהו, כמו שראיתי בספר אחד בהקדמה שאדם שאינו כותב חידושי בתורה בעבור שהוא קטן בעיניו עתיד ליתן דין וחשבון על זה, משום שאומרים לו בפנקס הסחורות כותב אדם מה שחייבים לו וחייב לאחרים אפילו עד חצי פרוטה, וכי חביב היה יותר בעיניך חצי פרוטה שכתבת אותה שלא לשכוח לאבדה, מחדוש של תורה אפילו שיהיה קטן?".

דף עז/ב ריב"ל מיכרך בהו ועסיק בתורה

הרופא שביקש לשבת על מקומו בבית הכנסת

"נשאלתי בימי חורפיי", פותח הגאון רבי חיים פלאג"י את אחת מתשובותיו (שו"ת נשמת חיים), לגבי רופא שעסק בריפוי חולים בעת מגפה.

מחיצה וגדר סביב המקום בבית הכנסת: בבית הכנסת בו התפלל הרופא פרץ ויכוח מר בינו לבין אחדים מן המתפללים. הללו דרשו ממנו כי לא יכנס לבית הכנסת, מיראתם שמא מפני שהוא מטפל בחולים הניגפים הוא ידביק אותם. ואילו הוא טען: בכספי רכשתי את מקומי בבית הכנסת ואיש אינו יכול למנעי מכניסה אליו. אם הם רוצים, הוסיף הרופא, יכולים הם לעשות מחיצה וגדר סביב מקומי כדי שלא יתקרבו אלי... כנגדו טענו החוששים, כי הוא זה שצריך לעשות את המחיצה וגם אז לא ירשו לו להכנס לבית הכנסת כרגיל, אלא יכנס הוא הראשון לפני כולם, וייצא אחרון אחרי כולם, כדי למנוע כל אפשרות של מגע עמו.

צעילוי נשמת

מרת **מלכה מחלה הגר** ע"ה
ב"ר מרדכי זיסקינד ז"ל
נלב"ע ג' באייר תשס"ו
תנצב"ה
הונצחה ע"י בנה ידידנו הר"ר **דוד הגר** הי"ו

צעילוי נשמת

הר"ר **אברהם יצחק שנור** הי"ד
ב"ר אהרן ורצה הי"ד
נלב"ע ד' באייר תש"ח
תנצב"ה
הונצח ע"י ידידיו
הר"ר **אבי שנור** ומשפ' שיחי - סביון

צעילוי נשמת

הר"ר **יצחק דוד ברצלר** ז"ל
ב"ר אהרן ז"ל
נלב"ע ב' באייר תשס"ז
תנצב"ה
הונצח ע"י המשפחה שיחיו

רבי חיים דן ארוכות בעניין ומוכיח מגמרות ומפוסקים כי הצדק עם החוששים, שכן חובתו של אדם להזהר לבלתי הזיק אחרים גדולה וחמורה יותר מחובתו להזהר שלא להדביק את עצמו. לפיכך הורה כי הרופא חייב להתקין מחיצה כדי להסיר חשש הידבקות.

בתוך דבריו מזכיר רבי חיים פלאג' את פסקו של הרמ"א, אשר רבים ניסו לעמוד על טיבו.

המשכיר סירב להכניס שוכרת שלקתה במחלה מדבקת: בשו"ת הרמ"א (סימן כ) הוא נשאל לגבי המקרה הבא. משפחה חתמה חוזה שכירות לדירה, ולפני כניסתם לדירה חלתה האשה במחלה מדבקת. המשכיר טען כי אינו מוכן שיכנסו לדירה פן המחלה תדבק בבית. הרמ"א דן בעניין מבחינה ממונית, אם רשאי משכיר לבטל חוזה שכירות מכל סיבה שתהיה, ולעצם חששו של המשכיר הוא מתפלא עד כדי השתוממות: "מה שאומר שהוא חולי מתדבק, כולו הבל! ומי שלבו נוקפו אומר כן, כי השם יתעלה הוא המוחץ והרופא, ואם היה כדברי המשכיר, בטל כל דיני ביקור חולים, כי לא מצינו בשום מקום שחלקו בין חולי מתדבק לשאינו מתדבק, חוץ מלעניין בעלי ראתן שאסרו לשבת בצל".

בפשטות כוונת דבריו היא, כי אין לחשוש מהדבקות במחלות, כי למעט חולי ראתן שבסוגייתנו מובא כי אמוראים נזהרו ביותר מהתקרבות לחולים במחלה זו כדי שלא להדבק מהם, אין עוד בנמצא בדברי חז"ל על אודות קיומה של מחלה מדבקת כל שהיא! לפיכך, אין בטענה זו עילה כדי להמנע ממצוות ביקור חולים ולא לגבי דינים אחרים.

רבי חיים פלאג' הבין כך את דברי הרמ"א ולפיכך הוא חולק על פסק זה לאחר שהוא מוכיח ממקורות בפוסקים כי יש מחלות מדבקות. לימים עסק בדבר ארוכות גם האדמו"ר מצאנז' זצ"ל, בעל דברי יציב (שו"ת חו"מ סימן ע"ט) וגם הוא כותב כי "דברי הרמ"א תמוהים מצד הסברה ומצד המציאות" [ועיי' מה שדחק ליישב].

אולם, הגאון רבי אליעזר יהודה ולדנברג זצ"ל (שו"ת ציץ אליעזר חלק ט' סימן י"ז, קונטרס רפואה בשבת פרק ה) מבאר את דברי הרמ"א, לא לפני שהוא מציין כי אכן אותה מחלה המוזכרת בתשובת הרמ"א, הוכרזה לימים על ידי הרופאים כמחלה שאינה מדבקת... והוא מציין כי מחלות רבות שבתקופות עברו הוגדרו על ידי רופאים כמדבקות, מוכרות כיום כמי שאינן מדבקות כלל.

יש להבדיל בין מחלה של יחיד למחלת רבים: לגופו של עניין כותב בעל ציץ אליעזר, כי דברי הרמ"א נסובים על מחלה מדבקת של אדם בודד שלקה בה, אך אוויר המקום אינו מזוהם. ברם, אם אוויר המקום מזוהם וודאי שאין להכנס לבקר את החולה, ואדרבה, הרמ"א עצמו פוסק (יו"ד סימן קט"ז ע"ג) שאם פרצה מגפת דבר בעיר יש לברוח ממנה מיד. זאת ועוד, ככל הנראה פסקו של הרמ"א אינו מתייחס למחלה שיש בה חשש סכנת מיתה.

כשהרמ"א גלה מפני המגיפה: אכן, הרמ"א עצמו כותב בהקדמתו לחיבורו "מחיר יין" על מגילת אסתר: "ואני משה... הנקרא משה איסרלי"ש מקראקא, הייתי בתוך הגולה אשר נתגליתנו מעירנו בשנת שי"ו לפ"ק מחמת עיפוש האוויר לא עלינו, והיינו גרים בארץ לא לנו בעיר שידלוב".

דף ע"א/מברחת

איך הפסיד בעל את חשבון הבנק של אשתו המנוחה

במאמר הבא נחזה כיצד הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל רקם פסק הלכה לתפארת מתוך נבכי סוגייתנו. **האשה ציוותה צדקה למטרה שגם הבעל נדר עבורה:** מעשה ביהודי עתיר נכסים תושב ארה"ב שהתאלמן, ואשתו הותירה אחריה צוואה בה הועידה לצדקה את כספיה שבחשבון הבנק. בעלה הודיע בו במקום, כי עתה הוא פטור מנדר... לנוכחים הסביר בפשטות כי לא מכבר נדר לתת צדקה לאותה מטרה, ועתה כשנוכח כי ממילא אשתו הורשה את חסכונויה לאותה צדקה, הרי הוא פטור מנדרו.

רב העיר - הצוואה בטלה והבעל יורש את הכספים: המקרה הובא אל רב העיר והוא צידד בצדקת טענתו של הבעל. שהנה, מדין תורה בעל אינו יורש את אשתו, אך בין תקנות חז"ל בדבר ההסדרים הממוניים שבין בעל לאשתו, הם תקנו שבחיי האשה הבעל זכאי לרווחים המונבים מהם ולאחר מותה הוא יורש אותם. בגמרתנו אנו למדים עוד כי "באושא התקינו: האשה שמכרה בנכסי מלוג בחיי בעלה ומתה - הבעל מוציא מיד הלקוחות". מכירת הנכסים בחייה אינה מבטלת, איפוא, את זכותו לירשם לאחר מותה. מעתה, צוואתה של אשה זו בטלה ומבטלת, שהרי "הבעל מוציא מיד הלקוחות", ונמצא שהבעל יורש את חסכונויה וכאשר יקיים את צוואתה ויתן את הכסף לצדקה, נמצא שנתן מכספו שלו וקיים את נדרו...

את הסיפור שלח רב העיר אל בעל אגרות משה (שו"ת, אה"ע חלק א' סימן ק"ד).

רבי משה פיינשטיין דן בסוגייה מצדדים שונים, ובין היתר טען, כי כאשר נלמד את סוגייתנו ניווכח שאין כן פני הדברים.

מברחת: השבוע אנו לומדים על דינה של "מברחת". מברחת היא אשה שלפני נישואיה 'הבריחה' את נכסיה באמצעות מכירה פיקטיבית, כדי שבעלה יחשוב שכבר אינם שלה ולא יבקש ממנה את רווחיהם. חז"ל קבעו כי אכן הבעל אינו אוכל פירוטיהם של נכסים 'מוברחים' [אחד הטעמים הוא, שכל עיקרה של התקנה שהבעל זכאי ברווחי נכסיה הוא, שאם תשבה יפדנה ולא יתרעם לומר כי יש לה נכסים ותפדה עצמה. מעתה, אם אינו יודע שיש לה נכסים, לא יתרעם...].

נכסים 'מוברחים' הם כל נכס שהבעל אינו יודע על אודותיו, אם מפני שחושב שלפני נישואיה מכרתו, אם מפני חוסר ידיעה בסיסי, כגון שנפלה לה ירושה במרחקים ואין לו שמץ של מושג על הדבר.

נכס 'מוברח' מידיעת הבעל - אינו יורשו: לאחר ידיעה בסיסית זו ניגש רבי משה ללוח העניין, ומייסד חיזוש עצום אותו הוא סומך ותומך מדברי ראשונים רבים - תקנת חז"ל שהבעל יורש את אשתו אינה מתייחסת

הבניין היה מבוסס בחברת האם שלנו, ובביקורי במקום כדי ללמוד על הסדר תשלומי הפוליסה, נטלתי עמי פיסה קטנה למזכרת. אבל למה לך להסתכל על הלבנה הזו? הבט מאחוריך. הרואה אתה את שש התמונות הקטנות, שם, בפניה? אלו הן שש מצבות מפויחות, עדות אילמת למבני ענק שוקקי חיים, מסחר וכסף, שניצבו על תילם בקליפורניה, ובדקות אחדות היו לעיי חרבות. גם הם בוטחו על ידי החברה הבינלאומית שמטעמה אני פועל. לאחר שהם קיבלו את תשלומי הפוליסה, הם שלחו לנו את שש התמונות הללו עם הכיתוב: "השריפה כילתה את ביתנו, אך בזכותכם - לא את חלומותינו".

לאחר שהיה הלקוח סופג אל קרבו את אשר הוא רצה שיספוג, היה פונה הסוכן לטפל בביטוח הרכב לשמו בא הלקוח, אך הלה לא היה יוצא הימנו בלא ביטוח חיים; ביטוח בריאות; ביטוח דירה; ביטוח מפני השתתפות עצמית; ועוד כהנה וכהנה. הוא מעולם לא היה לוחץ עליהם לרכוש פוליסה, את עיקר מאמציו מיקד בשכנוע האנשים שישבו מולו כי דברים בלתי צפויים יכולים להתרחש. בקורס לסוכני ביטוח בוסריים הוא הסביר: "לעולם איני אומר ללקוח, 'כדי להמנע מכך וכך תרכוש את הפוליסה הזו והזו, כל שמוטל עלי הוא לשכנע אותו שהדברים לא חייבים להתנהל כמו שהוא חושב שהם צריכים להתנהל. ברגע שהבין זאת הוא מעצמו כבר יבקש לבטח את כל מה שאפשר". על פעלו ועל חריצותו הוא קיבל תעודת הוקרה מוזהבת מהמנהל הראשי שבלונדון, אך מובן מאליו כי מעולם לא שזפה עינו של מי מלקוחותיו את התעודה הזו.

לקוח ותיק צלח במיומנות את רצועת השיש, התיישב על הכורסה הנינוחה והופתע לגלות כי תיבת זכוכית נוספת הוצבה על השולחן והציגה בגאון תמונות אחדות של בעל המשרד בחברת יהודים נוספים, עם גמרות פתוחות על רקע ארון הקודש.

"שמע. הגעתי למסקנה אישית שגם אני צריך לעשות ביטוח חיים... חז"ל (כתובות ק"א/א) אומרים ש"כל המשתמש באור תורה - אור תורה מחייהו". רבי צדוק הכהן מלובלין מסביר, לאור דברי הזה"ק, כי אור התורה הוא שיחיהו בתחיית המתים! אתה מבין? אם עושים ביטוח לחיים שכולם יודעים שיש להם קץ, האין צורך לבטח חיים עתדיים? לקום בתחיית המתים לעולם מופלא?! החלטתי, איפוא, כי כשם שאני פורס בפני באי משרדי את כל מה שאולי יכול להתרחש, שריפות, רעידות אדמה ונזקים שונים, כדאי גם שאציג בפניהם את מה שבוודאי יתרחש - הזמן של כולנו קצוב. תחיית המתים - היה תהיה. מי יזכה לה? זה כבר תלוי במה שנשקיע כעת.

המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד מהם מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. כתובתנו: ת.ד. 471 בני ברק. פסק: 03-570-67-93 דוא"ל: mendelson@meorot.co.il

ברכת התורה, העורך

פנינים

דף ע"ב ריב"ל מיכרך בהו ועסיק בתורה

תורה מגינה מפני המזיקים

גמרתנו מספרת על מסירותו המופלאה של רבי יהושע בן לוי, אשר הלך ללמד תורה אנשים שלקו ב"ראתן", סוג של פצעי שחין, שיש להזהר משהייה בקרבתם מפני ההדבקות. לכששאלוהו כיצד אינו חושש לחייו, השיב: הן נאמר בפסוק כי התורה "אילת אהבים ויעלת חן". אם מעלה היא חן על לומדיה, ודאי וודאי שהיא מגינה עליהם.

אמר הגאון רבי אלחנן וסרמן הי"ד, הן ידוע כי שלוחי מצווה אינם ניזוקין, ואף על פי כן עליהם להזהר שלא ללכת למקום סכנה ידוע ומוחשי. כיצד, איפוא, לא חשש רבי יהושע בן לוי לחייו? **השיב:** שונה לימוד תורה מכל המצוות!

דף עה/א וחד מינייהו עדיף כתרי מינן

אעברה - ארבעה

הגמרא אומרת, כי תלמיד חכם בן ארץ ישראל שקול כשני תלמידי חכמים בני בבל. ותלמיד חכם בבלי העולה לארץ ישראל שקול כשניים מתלמידי החכמים שבארץ ישראל.

נמצא שכן חו"ל העולה לארץ שקול כארבעה בני חו"ל!

רמז לכך, מוצא הבן יהודיע בפסוק "אעברה" (דברים ג/כח) **אָעֲבְרָה נָא וְיִכָּרְתָה אֶת הָאָרֶץ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר בְּעֶבְרַת הַיַּרְדֵּן**. **אעברה** אותיות **ארבעה**...

דף עה/ב ואם יש מרחץ באותה העיר אף מומין שבסתר אינו יכול לטעון

הכל מתגלה

יש ובנסוע אדם למקום נופש הרי הוא מורה היתר לעצמו להקל ועניינים שונים שהוא מקפיד עליהם בימות השנה מתרופפים שם.

בעבר, מקומות הנופש היו המרחצאות ומעיינות המרפא. המליצו אז ואמרו: לא לחינם אמרו במשנתנו כי במקום מרחץ כל המומים גלויים וידועים; שם מתגלה האדם בכל חסרונותיו וקלות ראשו...

לנכסים 'מבורחים'! נכס שהבעל חשב שנמכר על ידי אשתו עוד לפני נישואיה אליו, או שלא ידע כלל על קיומו, אינו בכלל ירושת הבעל. טעם הדבר, לפי שתקנת חכמים לגבי ירושת הבעל היתה, שבעת הפטירה עליו להתכוון לזכות בנכסיה, ואם לא ידע שהוא יכול לירשם, הן לא התכוון לזכות בהם וממילא לא ירשם. **אם הבעל חשב שאינו יורש, הוא אכן אינו יורש...** משהושלמה בניית ההפליא, משלים רבי משה את הנדבך האחרון: הן הבעל היה סבור שצוואת אשתו תקפה ולפיכך חשב שאין הוא יורש את חסכונוהיה שבבנק, ולכן הוא באמת לא ירש אותם... כי בעל יורש רק נכסים שהוא יודע שהוא יכול לירשם... עתה עליו לקיים את נדרו ולתת צדקה מכספו, כי את החסכונו שבבנק לא ירש ומתן החסכונו לצדקה אינו נחשב כנתינת צדקה מכספו (וראה עוד מה שכתב בעניין זה, שם סימן ק"ה).

דף פג/ב יד בעל השטר על התחונה

ההלכה שפסק 'הבחור הזעצער'

נפסק להלכה (שולחן ערוך חו"מ סימן מ"ב), כפי הכלל המובא בסוגייתנו, כי "יד בעל השטר על התחונה". כלומר, כאשר מתעורר ספק לגבי מהימנות השטר המוצג על ידי התובע לפרעון, לעולם מטיבים עם הנתבע, שהרי "המוציא מחבירו עליו הראיה".

החוב יפרע בפסח עוד אלף שנים: אולם, לא לגבי כל ספק המתעורר בנוגע לשטר יפסוק בית הדין "יד בעל השטר על התחונה". כך פסק הרא"ש (ש"ת כלל ס"ח סימן י"ז), כי אין להתייחס לספק המרוקן כליל את השטר מתוכנו, כגון, כאשר בשטר החוב נקוב תאריך הפרעון "בפסח", ניתן להסתפק לאיזה חג הפסח התכוונו המלווה והלווה, האם לפסח הקרוב, לבא אחריו, ואולי לעוד אלף שנים... במקרה זה אנו תולים, כי בוודאי המלווה והלווה סיכמו ביניהם על תאריך פירעון מדוייק, אלא שטעות הסופר גרמה לכך שהוא לא נכתב כראוי. לכן, אין מתירים את הספק על כנו ובכך מבטלים את ערכו של שטר זה, אלא על הלווה לפרוע את הסכום הנקוב בחג הפסח הקרוב.

תשלום לאחר פסח: עדיין לא בא "פסח" זה אל המנוחה ואל הנחלה, ויש לברר אימתי יש לפרוע שטר, שזמן הפירעון הנקוב בו נקבע "אחר הפסח". בשולחן ערוך (חו"מ סי' מ"ג סעי' כ"ט) נפסק: "עד שיעברו רוב הימים שבין פסח לעצרת - **עד כאן יום כ"א**".

הפוסקים מבארים, כי אין כוונת בעל השולחן ערוך ל'רוב הימים', כי אם למחציתם בלבד. לבני חוץ לארץ, החוגגים את חג הפסח שמונה ימים, יש ארבעים ושנים יום בין פסח לשבועות, והם יאלצו לפרוע את החוב ביום העשרים ואחד לאחר חג הפסח. ואילו בני ארץ ישראל, החוגגים את חג הפסח שבעה ימים, רשאים לפרוע את החוב ביום העשרים ואחד ומחצה. מאחר שאין חוצים יום אחד לשניים, יד בעל השטר על התחונה, והלווה רשאי לפרוע את החוב ביום העשרים ושניים (ש"ך וביאור הגר"א שם, החולקים על הסמ"ע). תמוה, אם כן, שבשולחן ערוך נפסק לפרוע עד יום כ"א, הלכה שאינה נוהגת אלא לבני חוץ לארץ. התשובה לכך, פשוטה בתכלית:

חלוקת ספר שולחן ערוך ללימוד חודשי: מרן הבית יוסף, מספר בהקדמתו, כי איותה נפשו לחלק את כל ספרו השולחן ערוך לסדר לימוד חודשי, כך שבמשך חודש ימים ילמדו את ארבעת חלקי השולחן ערוך: אורח חיים, יורה דעה, אבן העזר וחושן משפט. ואכן, בדפוסים הראשונים מחולק השולחן ערוך לשלושים חלקים. בראש חודש, למשל, יש ללמוד מסימן א', עד סימן פ"ח בחלק אורח חיים - רוב הכרך הראשון של המשנה ברורה... וכן הלאה. סדר חלוקה זו הושמט במהלך השנים מהשולחן ערוך.

"עד כאן יום כ"א": לפי החלוקה הנזכרת, ביום כ"א לחודש יש ללמוד מסימן קע"ד בחלק אבן העזר, עד סימן מ"ג בחלק חושן משפט. הסעיף האמור על אודות מי שקבע את זמן פרעון השטר אחר הפסח, הוא הסעיף האחרון בסימן מ"ג, ולפיכך במהדורות הראשונות נרשם בסופו, **"עד כאן יום כ"א"**. אחד מן המדפיסים חשב לתומו, כי מילים אלו הן חלק מסעיף זה, וצרפו אליו כמשפט אחד, והרי לנו "הלכה" - "רוב הימים שבין פסח לעצרת, עד כאן יום כ"א"..." (סמ"ע ובאר הגולה).

מתי פורעים שטר חוב שנקבע 'לאחר כמה שנים'? הפוסקים גם דנים לגבי שטר חוב, שתאריך הפרעון הנקוב בו הוא "אחר כמה שנים". הבית אפרים (ש"ת חו"מ סי' ע"ה) פוסק, כי יש להלך אחר מנהג בני אותו מקום, ואם אין מנהג לכך, רשאי הלווה לאחר את תשלום הפירעון בתשע שנים בלבד. לדעתו, לו היה מוסכם ביניהם על פרעון בתום השנה העשירית להלוואה, היה תאריך זה נקב בשטר (עיי"ש שהוכיח כן מב"ב קסו/ב).

דף פג/א דין ודברים אין לי בנכסיך

בן המבקש בחיי אביו להסתלק מירושתו העתידית

אדם המבקש להעביר לבעלותו חפץ או נכס, צריך לבצע מעשה קניין שעל ידו החפץ יעבור לבעלותו. אין די באמירת המוכר כי מכאן ואילך אינו חפץ בבעלותו על הנכס ורצונו כי יעבור לבעלותו של הקונה, אלא יש צורך במעשה.

"סילוק", הסתלקות מזכויות: בסוגייתנו אנו למדים על מושג ייחודי, התקף בתנאים מסויימים בלבד - "סילוק". במשנה מבואר כי הכותב לאשתו "דין ודברים אין לי בנכסיך" הרי הוא מסתלק מזכויותיו בנכסיה. הגמרא מבארת כי מדובר בארוס [קידש את אשתו אך עדיין לא נשאה], שכאשר ישא את ארוסתו יזכה ברווחים שנינו רווחיה, מתוקף תקנת חז"ל. אם ארוס זה מודיע כי הוא מבקש להסתלק מזכותו זו, הרי דבריו תקפים. **סילוק מזכות עם זיקה בלבד:** הראשונים מבהירים כי רק ארוס יכול להסתלק מזכויותיו אלה, שכן לפני אירוסי, מה לו ולממון זה שהוא מסתלק הימנו? לדבריו אין כל משמעות, שכן אין לו כל זיקה אל נכסיה. ואילו אם כבר נשאה, הרי כבר זכה בזכויות הללו ואין אדם יכול להסתלק מזכויותיו

"התחברתי והרגשתי את מתיקות התורה"

בדרך, בבית, בעבודה, 24 שעות ביממה מתחברים לשיעור המרתק להאזנה חייגו: 073-2951342 למסכת הנלמדת הקישו 1

בעלות שיחה רגילה

דף פב/ב כל נכסי אחראין לכתובתה

כתובה בין הקב"ה לישראל

רבי ישראל נגארה חיבר נוסח כתובה בין הקדוש ברוך הוא, כביכול, לכנסת ישראל, הבא על משקל הכתובה שבין הבעל לאשה. הכתובה נקראת אצל בני עדות המזרח בחג השבועות.

הכתובה, כאמור, מקבילה לכתובת הבעל, וכך, למשל, נאמר שם שהיא תפרע מכל נכסי 'הבעל' והם 'אוצרות שפע עליון, ת' אלף אלפים עולמות... נכסים שיש להם אחריות - הם ארץ אבותינו - ושאינן להם אחריות - הם ארצות שאר העמים, שהם כמטלטלים...".

העדים, הם שמים וארץ.
הנדוניה מצד הכלה היא קיום המצוות, עבודת המקדש, ומסירות נפש על קידוש ה'.

לעילוי נשמת

מרת **רייצא רחל סימינובסקי** ע"ה

ב"ר דוד אליהו ובאשה טופל ז"ל

נלב"ע א' באייר תשס"ט **תנצב"ה**

הונצחה ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

הר"ר **אפרים יעקב פולק** ז"ל

ב"ר יצחק ז"ל נלב"ע ג' באייר תשד"ם

תנצב"ה

הונצחה ע"י משפחות **פולק,**

קרפין, ומי זהב שיחיו

בדיבור בעלמא. רק ארוס הנתון במצב ביניים - יש לו זיקה אל הזכויות אך הם עדיין אינם שלו, יכול 'להסתלק' מזכויותיו ובכך לגרום כי כאשר יגיע השלב שבו הוא אמור לזכות בהם - לא יזכה.

הסתלקות יורש מירושה עתידית: דברים אלה מתחדדים כאשר נתבקש לחוות את דעתנו אם יש הבדל בין בן הרוצה להסתלק מירושת אביו לבין ארוס. לכאורה נתקשה למצוא הבדלים ביניהם. כלומר, שניהם נמצאים במעמד זהה לגבי הממון שעתידי להגיע אליהם. הארוס יזכה ברווחים של נכסי אשתו כשיבוא השלב הבא - נישואיו, והבן יזכה בנכסי אביו בהגיע השלב הבא - פטירת אביו. שניהם נמצאים כבר במעמד בעל זיקה אל הנכסים; הארוס כבר אירס את ארוסתו, הבן הוא בנו של אביו, ומכאן נבקש להסיק כי כשם ש'ארוס' יכול להסתלק מזכויותיו בנכסי אשתו, כך גם יורש יכול להודיע כי הוא מסתלק מזכויותיו בירושת אביו! הלא כן?

לא!

אי אפשר להסתלק ממעמד: מפני שניתן להסתלק מזכות ממונית אך לא ממעמד. כלומר, לארוס יש זכויות ממוניות בנכסי אשתו ומהן הוא יכול להסתלק. ברם, לבן אין זכויות ממוניות בנכסי אביו, אלא הורחה תורה כי מעמדו כבן גורם לכך שנכסי אביו יעברו אליו עם פטירת אביו. כלום יכול הבן להסתלק ממעמדו כבן?...

נמצאנו למדים כי "סילוק" היא אמירה בעלת משמעות מוגדרת ביותר: הסתלקות מזכות ממונית, שהתנאים לקבל זכיייתה כבר החלו להבשיל אך עוד לא הסתיימו (עיין קצות החושן סימן רע"ח ס"ק י"ג).

מהו "סילוק"? משהגענו עד הלום, שומה עלינו לברר מהו "סילוק". ובכן, שתי הגדרות חלוקות יש בדבר, העולות ממחלוקת המהרי"ט והקצות החושן.

הארוס שהתחרט ורוצה לזכות בנכסי אשתו לעתיד: מה דינו של ארוס שהסתלק מנכסי ארוסתו, אך לאחר זמן מה, עוד לפני שנשאה - התחרט. הנותר סילוקו על כנו?

המהרי"ט (ש"ת, חלק א' סימן מ"ה) סבור שבעל זה יזכה בנכסי אשתו, שכן, "אתי דיבור ומבטל דיבור", ודיבורו הנוכחי שאינו חפץ בסילוק זכויותיו מבטל את דיבורו הקודם. ואילו הקצות החושן (סימן ר"ט ס"ק י"ג) סבור, כי לאחר שהסתלק מזכויותיו - הסתלק לעולם ואינו יכול לזכות בהן. שורש מחלוקתם נעוץ בהגדרת "סילוק".

המהרי"ט נקט כי הסתלקות הארוס מזכויותיו פירושה הודעה מעתה כי לכשיגיע המועד שבו הוא אמור לזכות בזכויות אלה, הוא אינו חפץ בהן. כלומר, הוא אינו מסלק ואינו מבטל כעת את **הבסיס ואת העילה** הגורמים לזכיייתו העתידית, אלא מודיע שבעתיד, עת ישא את אשתו ומחמת הנישואין יהיה עליו לזכות בנכסיה - אינו רוצה לזכות בהם. מעתה, ברצונו הוא יכול לחזור בו ולומר כי בעתיד, כשישאנה, הוא רוצה גם רוצה לזכות בזכויות אלה.

ברם, בעל קצות החושן נקט כי "סילוק" הוא כמחילה והוא חל מיד בעת הסילוק, וכשם שאדם יכול למחול על זכותו כך הוא יכול להסתלק מזכות שיש לו זיקה עתידית אליה ומכך אין חזרה, הזכויות הופקעו לעולמים.

חוויה רוחנית מרגשת

ספרון חודשי ללימוד יומי קצר בכל יום משנה אחת הלכה אחת וקטע מהגמרא

לחודש התנסות חינם!

חייג עכשיו:

1-700-500-151

או שלח מייל לדוא"ל veten@meorot.co.il

